

UNSA vodič za studente kojima je potvrđena mobilnost

Dragi studenti i studentice Univerziteta u Sarajevu,

pred vama se nalazi vodič za studente koji su obaviješteni da su dobili mobilnost i koji će naredni semestar provesti na nekoj od partnerskih Erasmus destinacija širom Evrope. Iako naša Služba za međunarodnu saradnju (u nastavku teksta Služba) svakodnevno pruža pomoć i podršku u implementaciji programa i mobilnosti, ispod su navedena uputstva za studente i njihove obaveze **prije, u toku i nakon mobilnosti**, a koji vam mogu biti od pomoći. Pažljivo pročitajte i pratite da ste ispunili svaku od aktivnosti koje su ovdje navedene. Naša Služba vam je uvijek na raspolaganju za dodatna pitanja.

Ovaj vodič je namijenjen studentima Univerziteta u Sarajevu kojima je potvrđena mobilnost na inostranu instituciju širom Evrope. Svako kopiranje, dijeljenje i citiranje ovog vodiča bez prethodne saglasnosti Službe za međunarodnu saradnju Univerziteta u Sarajevu je zabranjeno!

Sadržaj Vodiča

KAKO SE DOLAZI DO NOMINACIJE? 2

Nominacija 2

Rezultati..... 2

STUDENTI KOJIMA JE POTVRĐENA MOBILNOST

(vaše obaveze prije nego odete na mobilnost)

Elektronska pošta..... 3

Vaš aktivni status na Univerzitetu u Sarajevu 3

Podaci o Univerzitetu u Sarajevu..... 3

Akademski koordinator/ica..... 4

Ugovor o učenju 4

Dokaz o poznavanju stranog jezika 7

Potvrda o mobilnosti (za regulisanje vize) 7

Viza 7

Datumi mobilnosti i akademski kalendar 8

Odustajanje od mobilnosti 8

Osiguranje..... 8

Budžet za početak..... 9

Organizacija putovanja 9

Smještaj 9

Balkan Connect 10

UNSA i BiH ambasadori..... 10

Vodite „evidenciju“ o sebi 10

U TOKU MOBILNOSTI

Budite u kontaktu sa svojimima 11

Ured za međunarodnu saradnju/Erasmus ured 11

Otvaranje računa 11

Erasmus stipendija 11

Izmjena ugovora o učenju 12

Grant Agreement..... 12

Nastava i ispiti..... 12

Boravak..... 13

Vannastavne aktivnosti 13

Evidentirajte vaš Erasmus 13

NAKON POVRATKA SA MOBILNOSTI

Prije povratka 13

Nastavak studija na UNSA..... 13

Priznavanje ostvarenih rezultata 14

Ispunjavanje online upitnika 14

Uključite se u lokalna i regionalna udruženja 14

Pošaljite nam svoje iskustvo 14

Ponovna prijava za Erasmus 14

KAKO SE DOLAZI DO NOMINACIJE?

Nominacija

Dva su preduslova da budete nominovani za međunarodnu mobilnost na inostranoj instituciji domaćinu:

1. da je Univerzitet u Sarajevu (u nastavku teksta UNSA) potpisao bilateralni sporazum o Erasmus razmjeni sa inostranom institucijom i
2. da ste se prijavili na otvoreni konkurs za mobilnost koji je objavljen na oficijelnim stranicama UNSA (www.unsa.ba/stipendije i www.international.unsa.ba/stipendije-i-konkursi/)

- I. Iznimka su sporazumi koji su sklopljeni direktno sa članicama UNSA (fakultetom, akademijom, centrom, institutom) koji mogu imati drugačiju formu nominiranja u odnosu na onu koju radi naša služba (ne prijavljujete se nama), te u vas u tom slučaju kontaktiramo kako bismo vas uvezali sa studentima sa drugih članica UNSA i upoznali sa obavezama koje imate prema Erasmusu, inostranoj instituciji domaćinu, kao i matičnoj instituciji.

Nominacije izvan liste sklopljenih sporazuma i dogovorenog područja studija nisu moguće. Nakon što ste dobili informacije od Službe da je vaša prijava poslana kao nominacija na željenu inostranu instituciju, slijedi kraći period čekanja rezultata. Moguće je da nakon naše nominacije dobijete email od inostrane institucije za dodatnu registraciju – ovo je u slučaju da inostrana institucija domaćin ima svoju online platformu preko koje će raditi evaluaciju. Taj proces (evaluacija) rade akademski koordinatori koji pregledaju informacije koje ste poslali u nominacijskom pismu i u ostalim dokumentima koji su traženi u konkursu. Kako vaša prijava (nominacija) prolazi od njihovog ureda za međunarodnu saradnju do akademskih profesora (fakultetskih koordinatora) koji pregledavaju i šalju svoje ocjene nazad prema uredu, **ovo može potrajati od nekoliko dana do nekoliko sedmica**. Nakon toga kreirana je rang lista prema njihovim ocjenama koje se šalju nazad prema našoj Službi.

Rezultati

Ukoliko je bilo više prijava, prvih nekoliko na rang listi koji odgovaraju broju dostupnih mjesta u konkursu će dobiti obavještenje da su dobili mobilnost, dok će ostali biti na rezervnoj listi – to znači da u slučaju da neko od odabranih odustane, naredni/a na listi rezervnih će dobiti priliku za mobilnost. Najčešće inostrana institucija domaćin obavještava dobitnike mobilnosti. Čim dobijete informaciju biće potrebno da preduzmete određene korake kako biste se pripremili za mobilnost. Služba obavještava one koji su na rezervnoj listi osim ako nisu direktno obaviješteni od strane inostrane institucije. Studenti/ice koji budu obaviješteni da su na rezervnoj listi, mogu se prijaviti dalje na otvorene konkurse koji su dostupni na gore pomenutim stranicama.

STUDENTI KOJIMA JE POTVRĐENA MOBILNOST

(vaše obaveze prije nego odete na mobilnost)

Elektronska pošta

Sva komunikacija sa inostranim univerzitetom će ići preko vaše elektronske pošte (najčešće one koju ste naveli u nominacijskom pismu), te je prije svega, **potrebno provjeriti da vaš email ispravno radi, da nije „prebukiran“ te da ste dali tačan email.** Često se zna desiti da informacija o odobrenoj mobilnosti ode u *junk/spam* folder vašeg inboxa i zbog toga je bitno provjeravati i ove foldere. Vodite računa da ste prilikom prijave unijeli tačan email – čak i pogrešno slovo može onemogućiti da na vrijeme dobijete informaciju o rezultatima. Obično u tom prvom emailu od inostrane institucije (u kojem ste dobili informaciju o mobilnosti) se nalaze koraci koje trebate preduzeti. Naš savjet je da kreirate **poseban folder u inboxu** vašeg emaila sa nazivom institucije u koju idete, a u kojem ćete spašavati sve emailove i dokumente koji se tiču vaše mobilnosti – u ovom periodu često ćete se vraćati na njih te je dobro da ih imate na jednom mjestu. I savjet – preporučuje se da vaš kontakt email bude *ime.prezime@...* (uz određene dodatne simbole ako je nemoguće imati samo ime i prezime). Na ovaj način se lakše komunicira sa kandidatima i administrira, te dovodi do manjih grešaka u komuniciranju.

Vaš aktivni status na Univerzitetu u Sarajevu

Bitno: vi morate biti upisani na UNSA prije i u toku trajanja mobilnosti jer je vaš aktivni status na UNSA vezan za aktivni status u toku mobilnosti. Ukoliko ste npr. završna godina i odlučili ste da idete na razmjenu, a od trenutka saznanja da idete na mobilnost do odlaska obično prođe nekoliko mjeseci, veoma je bitno da znate da vi ne možete završiti svoj studij na UNSA prije nego se vratite sa mobilnosti. U slučaju prekida statusa studenta na UNSA (tj. ukoliko završite studij prije odlaska ili u toku mobilnosti) to utiče na vašu mobilnost i može rezultirati prekidom mobilnosti i povratom stipendije. Dakle, tek nakon mobilnosti možete finalizirati svoj studij na UNSA.

Podaci o Univerzitetu u Sarajevu

U cilju vaše registracije i upisa u semestar na inostranoj instituciji domaćinu, biće vam poslani formulari koje trebate ispuniti (ili link na online formular) potrebni su podaci o instituciji sa koje dolazite. Veoma je bitno da pravilno unesete podatke o univerzitetu sa kojeg dolazite i kontakt osobi/ama sa UNSA:

Institucija	Univerzitet u Sarajevu
Članica univerziteta (vrlo često napisano „department“)	Unosite svoj fakultet, akademiju ili centar sa kojeg dolazite
Adresa univerziteta	Unosite adresu svog fakulteta, akademije ili centra sa kojeg dolazite
Erasmus kod¹	BA SARAJEV01
Kontakt osoba (koordinator)	Unosite osobu (akadenskog koordinatora) koja je potpisala vaše nominacijsko pismo i koja će najvjerojatnije potpisati vaš ugovor o učenju.

¹ Erasmus kod je isti za cijeli univerzitet

Akademski koordinator/ica

Akademski koordinator/ica je prodekan/ica (najčešće za međunarodnu saradnju) na vašem fakultetu, akademiji ili centru. Akademski koordinator/ica potpisuje vaše nominacijsko pismo sa kojim se prijavljujete na mobilnost, te ujedno potpisuju i daljne dokumente. Sa njima dogovarate svoju mobilnost, odnosno izrađujete potrebne dokumente i definišete svoje obaveze na UNSA dok budete odsutni. Ažurirana lista trenutnih prodekana/ica na članicama UNSA nalazi se na ovom linku ispod².

Ugovor o učenju

Nakon što ste dobili potvrdu da vam je potvrđena međunarodna mobilnost, obavezan dokument koji prikazuje vaše aktivnosti na inostranoj instituciji domaćinu je **Ugovor o učenju**. Najčešće se koristi standardizovani formular [Erasmus+ ugovora o učenju](#), no moguće je da će vam inostrani univerzitet domaćin poslati svoju formu koja se ne bi trebala razlikovati puno (barem što se tiče obaveznih polja koje trebate unijeti). Ukoliko nije bilo traženo da ga dostavite u toku konkursa, njega pripremate nakon objave rezultata (nakon što dobijete potvrdu da ste nominovani/primljeni), a u skladu sa dostupnim informacijama o predmetima sa inostrane institucije. Veoma je bitno da formular ispunite tačnim podacima, ne preskačete rubrike i da je čitljivo (svakako formular ispunjavate elektronski).

General information

Student	Last name(s)	First name(s)	Date of birth	Nationality*	Gender [Male/Female/Undefined]
	ESI*, if applicable		Study cycle*	Field of education* (ISCED)	Field of education (clarification)
	n/a				
Sending Institution	Name	Faculty/Department	Erasmus code*/ City	Country	Administrative contact person name*; email; phone
	University of Sarajevo	Unosite naziv članice UNSA (fakultet, akademija, centar)	BA SARAJEV01	Bosnia and Herzegovina	Unosite ime, prezime i email prodekana sa kojim ste sastavljali ovaj ugovor
Receiving Institution	Name	Faculty/Department	Erasmus code*/ City	Country	Administrative contact person name*; email; phone

The level of language competence* in _____ [indicate here the main language of instruction] that the student already has or agrees to acquire by the start of the study period is:
A1 A2 B1 B2 C1 C2 Native speaker

U većini slučajeva, kao vrstu mobilnost odabirete *long-term mobility* (za ove koji ostaju cijeli semestar). Doktoranti koji ostaju do 3 mjeseca odabiraju *short-term mobility*.

Mobility type and duration

Learning agreement for studies type (select one)	Estimated duration (to be confirmed by the Receiving Institution)
--	---

² <https://www.unsa.ba/istrazivanje-i-saradnja/medunarodna-saradnja/kontakti-medunarodna-saradnja>

<ul style="list-style-type: none"> • Long-term mobility ☐ / Virtual component (<i>only if applicable</i>) ☐ • Short-term mobility with a mandatory virtual component ☐ • Short-term doctoral mobility ☐ / Virtual component (<i>only if applicable</i>) ☐ 	Planned period of the physical mobility: <ul style="list-style-type: none"> • Academic year [year/year] • from [day (optional)/month/year] • to [day (optional)/month/year]
In case the mobility combines studies and traineeship, this template should be used and adjusted to fit both activity types.	

Zajedno sa ovlaštenom osobom na svom fakultetu, centru ili akademiji (prodekan/ica) provjeravate odabir inostranih predmeta (koje unosite u tabelu A - *Study Programme at the Receiving Institution*), kao i broj ECTS-a. Ukoliko nije dostupno na webu, od **kontakt osobe sa inostranog univerziteta** možete tražiti listu predmeta i opširnije informacije o programu, kako biste lakše evaluirali ponuđeni/e predmet/e i unijeli u tabelu. Sa tom kontakt osobom provjeravate mogućnosti mobilnosti: da li će to biti samo predmeti ili ćete raditi istraživanje za npr. završni rad. Ono što je bitno naglasiti je da svoj finalni rad (tezu) ne možete braniti na inostranoj instituciji domaćinu (ne možete diplomirati/magistrirati/doktorirati u toku svoje Erasmus razmjene).

Before the mobility

Table A Study Programme at the Receiving Institution (physical component of the mobility)			
Component code* (if any)	Component title at the Receiving Institution	Term [e.g. autumn/spring; term]	Number of ECTS credits* (or equivalent) to be awarded by the Receiving Institution upon successful completion
Total: ...			
Web link to the course catalogue at the Receiving Institution describing the learning outcomes: [web link to the relevant information]			

Ovu tabelu (B) ispunjavate samo ukoliko je organizovana nastava online, što kod vas neće biti slučaj s obzirom da idete na fizičku mobilnost).

Table B If applicable, description of the virtual component at Receiving Institution			
Component code (if any)	Component title or description of the study programme at the Receiving Institution	Short description of the virtual component*	Number of ECTS credits (or equivalent) to be awarded by
Total: ...			

Nakon što ste ispunili tabelu A, u tabelu C unosite predmete koji će vam biti priznati po povratku (*Recognition*). To su najčešće predmeti sa UNSA koji će vam biti priznati na osnovu

ostvarenih rezultata u inostranstvu, a po prethodnom dogovoru sa akademskim koordinatorom. Ugovor o učenju definišete odnosno ispunjavate samo u rubrici *Before mobility*.

Table C Recognition at the Sending Institution (physical and virtual components, if applicable)				
Component code (if any)	Component title at the Sending Institution (as indicated in the course catalogue)	Term [e.g. autumn/spring; term]	Number of ECTS credits (or equivalent) to be recognised by the Sending Institution	Automatic recognition*
				Yes ☐ No ☐
				Yes ☐ No ☐
				Yes ☐ No ☐
				Yes ☐ No ☐
				Yes ☐ No ☐
				Yes ☐ No ☐
				Yes ☐ No ☐
			Total: ...	

Provisions applying if the student does not complete successfully some educational components*: [\[web link to the relevant information\]](#)

U slučaju da nemate više predmeta na matičnoj instituciji koji bi vam mogli biti priznati, u tabelu *Recognition* prepisujete predmete iz prve tabele i dodajete naziv – *elective*. Na ovaj način će ti predmeti biti priznati kao *slobodni izborni predmeti* i biti unijeti u dodatak diplomi sa ostalim informacijama o vašoj mobilnosti. Ne zaboravite potpisati svoj ugovor o učenju i obezbijediti potpis vašeg prodekana/ice.

By signing this document, the student, the Sending Institution and the Receiving Institution confirm that they approve the Learning Agreement and that they will comply with all the arrangements agreed by all parties. Sending and Receiving Institutions undertake to apply all the principles of the Erasmus Charter for Higher Education relating to mobility for studies (or the principles agreed in the Inter-Institutional Agreement for institutions located in third countries not associated to the Programme). The Beneficiary Organisation and the student should also commit to what is set out in the Erasmus+ grant agreement. The Receiving Institution confirms that the educational components listed are in line with its course catalogue or as agreed otherwise and should be available to the student. The Sending Institution commits to recognise all the credits or equivalent units gained at the Receiving Institution for the successfully completed educational components and to count them towards the student's degree. The student and the Receiving Institution will communicate to the Sending Institution any problems or changes regarding the study programme, responsible persons and/or study period.					
Commitment	Name	Email	Position	Date	Signature
Student			<i>Student</i>		
Responsible person at the Sending Institution*					
Responsible person at the Receiving Institution*					

Commitment of the three parties

Prava i obaveze studenta koji ide na razmjenu detaljno su definisani i objašnjeni **Pravilnikom o mobilnosti**³ (članovi 10 – 14) kao i **Statutom Univerziteta u Sarajevu** (član 180). Iako jedan semestar iznosi 30 ECTS bodova, neke instrane institucije dozvoljavaju minimum od 20-25 ECTS bodova, no ovo morate provjeriti sa ovlaštenom osobom (prodekanom) na svojoj instituciji na koji način da regulišete ostatak bodova. Maksimum bodova nije određen, ali vodite računa da ne pretjerujete i uzimate previše predmeta/ECTS bodova. Često studenti uzmu dosta više bodova, pa se u mobilnosti preračunaju da imaju previše predmeta i obaveza, te žele da odustanu od tog/tih predmeta. Svaka izmjena u ugovoru o učenju, pa čak i odustajanje od predmeta je administracijska procedura koja mora biti podnesena na vrijeme prema inostranoj instituciji i za svaki predmet je potrebno objasniti razlog odustajanja. **Izmjene predmeta ili**

³ <https://www.unsa.ba/o-univerzitetu/propisi/pravilnik-o-mobilnosti-univerziteta-u-sarajevu>

prijavljivanje novih predmeta ne smije se raditi samostalno, već uvijek mora biti obaviješten i koordinator na instituciji domaćinu i koordinator (prodekan) na matičnoj instituciji – detaljnije u dijelu *u toku mobilnosti – izmjena ugovora o učenju* (ispod).

Dokaz o poznavanju stranog jezika

Iako nije uvijek ta situacija, još u toku trajanja konkursa (ili nakon potvrde o nominaciji) moguće je da inostrana institucija traži dokaz o poznavanju stranog jezika. Najčešće se radi o potvrdi za engleski jezik koja dokazuje nivo poznavanja minimalno B1 ili B2 prema Evropskom kvalifikacijskom okviru ocjenjivanja poznavanja jezika. Ukoliko nije naznačeno koja vrsta potvrde se traži, možete dostaviti jedan od dokaza koje smo detaljnije objasnili na <https://international.unsa.ba/koji-su-potrebni-dokumenti-za-prijavu-na-mobilnost/> (na ovom linku je potrebno da se spustite do *Dokaza o poznavanju stranog jezika*).

Potvrda o mobilnosti (za regulisanje vize)

Jedan od dokumenata koji će vam trebati za viznu proceduru je i **prijemno pismo** (confirmation or acceptance letter) odnosno potvrda o vašoj mobilnosti sa informativnim podacima i **ovo dobijate od inostrane institucije domaćina**. Ono može biti sadržano u prvom emailu koji ste dobili od inostrane institucije domaćina, a koji treba da sadrži vaše osobne podatke, podatke o mobilnosti (institucija i datumi boravka), kao i informacije o finansijskoj podršci koju ćete primiti (Erasmus stipendija). Ukoliko niste primili u prvom emailu, kontaktirajte inostranu instituciju domaćina kako biste dobili ovaj dokument bez kojeg vaša viza neće biti moguća. Moguće je da će ambasada tražiti originalni dokument, te je potrebno obavijestiti inostranu instituciju domaćina o tačnoj adresi na koju dokument/i treba da bude/u poslani. **Napomena:** ovaj dokument vam ne može izdati naša Služba.

Viza

Studenti UNSA koji idu na razmjenu u inostranstvo su vezani istim propisima u pogledu ulaska i boravka u toj inostranoj zemlji kao i drugi ljudi koji ulaze i žele ostati duže vrijeme u toj zemlji. Koji se propisi primjenjuju zavisi od vašeg državljanstva. Studentima na razmjeni koji su državljani zemalja koje nisu članice EU/EEA (tzv. *treće zemlje* među kojima je i Bosna i Hercegovina) je potrebna viza za boravak duži od tri (3) mjeseca. **Imajte na umu da su odlazni studenti sami odgovorni za viznu proceduru**. Nakon što dobijete informaciju da vam je odobrena mobilnost, kontaktirajte ambasadu te zemlje kako biste dobili informaciju o tome kako dobiti vizu, te listu dokumenata koje trebate pripremiti, kao i termin za predaju i viziranje pasoša (najbolje je da provjerite informacije na web stranici, a za sve nejasnoće ili nepostojanje informacija, možete da ih pozovete na telefon kako biste dobili potrebne i tačne informacije). Kako obrada zahtjeva za vizu ponekad može potrajati nekoliko sedmica ili čak do 2 mjeseca, preporučujemo vam da svoj zahtjev podnesete što je prije moguće. Državljanima zemalja članica Evropske unije treba samo važeći pasoš (najčešće se radi o studentima UNSA sa putovnicom Republike Hrvatske). Postoji i obaveza prijave prebivališta u inostranstvu i ona važi za sve, bez obzira na državljanstvo i to radite nakon ulaska u inostranu zemlju (o tome će vas obavijestiti inostrani ured za međunarodnu saradnju institucije domaćina ukoliko je potrebno i na koji način). Vodite računa da:

- vaš pasoš (ili putovnica) treba da bude važeći i nakon povratka sa mobilnosti, odnosno da neće isteći (prestati da važi) u toku trajanja mobilnosti;
- nekih ambasada nema u Sarajevu, te ćete za neke zemlje trebati otići u Zagreb ili Beograd da regulišete vizu;

- na linku: https://www.mvp.gov.ba/ambasade_konzulati_misije/ambasade_u_bih/ možete saznati gdje se nalazi ambasada zemlje u koju idete.

Datumi mobilnosti i akademski kalendar

Od inostranog univerziteta domaćina ćete dobiti i informacije o datumima vaše mobilnosti, tj. datumima vašeg dolaska, boravka i povratka. Neke visokoobrazovne institucije nemaju isti akademski kalendar kao Univerzitet u Sarajevu, i moguće je da će nastava početi ranije ili kasnije nego kod nas, što može uzrokovati da se period vašeg odlaska poklopi sa periodom obaveznih ispitnih rokova na Univerzitetu u Sarajevu. S obzirom da datume o početku nastave (i vaše mobilnosti) na inostranoj instituciji dobijete dosta ranije i prije ispitnih rokova, potrebno je da s tom informacijom upoznate odgovornog prodekana/icu i predmetne profesore čije ćete ispite polagati u periodu kada bi trebali već biti u inostranstvu. Statutom Univerziteta u Sarajevu (član 180) je regulisana individualizacija nastave sa studentom/icom koji boravi na mobilnosti. **Zapamtite da su vaše obaveze prema matičnoj instituciji (UNSA) prioritet te ukoliko ne dogovorite alternativu polaganja ispita (drugi datum ili online polaganje) možete dovesti do toga da vam se poništi sav trud uložen tokom semestra u te predmete.**

Odustajanje od mobilnosti

Iako nemate razloga za brigu o tome kako će se mobilnost odvijati, može se desiti da student/ica procijeni da nije u mogućnosti ići na razmjenu. Razlozi za to mogu biti različiti i mogu doći iz privatnih ili vanjskih faktora. U tom slučaju možete odustati od mobilnosti i to trebate učiniti čim prije kako bismo omogućili mobilnost studentima na rezervnoj listi, a najkasnije do momenta dok ne stvorite troškove za put i smještaj (odnosno dok ne kupite karte i platite) koji vam se ne mogu refundirati u slučaju odustajanja (ovi troškovi se samo pokrivaju iz stipendije koja se dobija ukoliko fizički prisustvujete u inostranoj zemlji domaćinu). **Ukoliko je vaša odluka da odustajete definitivna, u obavezi ste obavijestiti našu Službu, kao i inostranu instituciju koja vam je trebala biti domaćin.** Naš savjet je da ukoliko postoji mogućnost da se mobilnost odloži za naredni semestar, da provjerite sa inostranom institucijom i na taj način ne propustite ovu priliku za boravak u inostranstvu.

Osiguranje

Osiguranje nije uvijek uključeno u finansijsku podršku (stipendiju) te ukoliko ga inostrana institucija nije ponudila (što je rijetkost, ali svakako možete provjeriti sa njima), potrebno je da ga obezbijedite u vlastitom aranžmanu. Tokom vašeg boravka u inostranstvu potrebno je da imate zdravstveno osiguranje od dana ulaska do dana izlaska iz te inostrane zemlje domaćina. Najčešće uzimate osiguranje iz osiguravajućih kuća koji za studente imaju povoljne pakete i ne budu puno skupi. **Napomena:** studenti iz Bosne i Hercegovine se mogu obratiti i Zavodu za zdravstvenu zaštitu BiH sa upitom o dobijanju potvrde o zdravstvenom osiguranju ukoliko naša zemlja ima potpisan sporazum sa zemljom u koju idete i taj dokument (izdat na lokalnom i engleskom jeziku) vam dokazuje zdravstveno osiguranje. Vodite računa da naša zemlja nema potpisan ovaj sporazum sa svim zemljama širom Evrope te da će vaša najčešća opcija za osiguranje biti obezbjeđivanje dokumenta iz osiguravajućih kuća u Bosni i Hercegovini. Osigurana lica Prema Pravilniku o uslovima, načinu i postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite za vrijeme boravka u inostranstvu (Službene novine FBiH 31/02) imaju pravo na zdravstvenu zaštitu u zemljama sa kojima postoje zaključene konvencije o socijalnom osiguranju: **Austrija, Belgija, Crna Gora, Hrvatska, Italija, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Sjeverna Makedonija, Slovenija, Srbija i Turska.** Osiguranim licima se obezbjeđuje

zdravstvena zaštita samo u slučaju hitne medicinske pomoći, i to u trajanju najduže do 30 dana u toku kalendarske godine, dok se Odluka o korištenju hitne zdravstvene zaštite studenata za vrijeme školovanja u inostranstvu, odnosno na razmjeni studenata, donesena na 17. sjednici Upravnog odbora, dana 22. februara 2023. godine, odnosi na uslove, način i postupak korištenja zdravstvene zaštite osiguranih osoba Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo koji se nalaze na redovnom studiju ili na razmjeni studenata u nekoj od država sa kojim Bosna i Hercegovina ima zaključene međunarodne sporazume o socijalnom osiguranju (iznad), gdje se po članu 2. stav 3. ove Odluke, obrazac izdaje na period od 30 dana (u toku kalendarske godine) sa važenjem obrasca najduže do 6 mjeseci računajući od dana izdavanja.

Budžet za početak

Iako vaša međunarodna mobilnost podrazumijeva finansijsku podršku (više o tome je objašnjeno ispod) ona vam neće biti dostupna prije dolaska na Erasmus destinaciju. To znači da će biti potrebno da sami platite putne troškove do Erasmus destinacije, kao i da pripremite dovoljno novca koji će pokriti barem prvi mjesec vašeg života u inostranstvu. Dobijanje stipendije je malo duži administracijski proces koji traži više vremena da se isplati. Nakon vašeg dolaska potrebno je da potpišete odgovarajuće dokumente kojim se potvrđuje da ste došli, odnosno da ste fizički prisutni u toj zemlji, te je (najčešće) potrebno da sa dobijenim čekom odete na banku ili da otvorite račun u banci (**jer stipendija MORA biti isplaćena na račun u zemlji domaćinu, a ne na deviznom računu u matičnoj zemlji**) i to može potrajati 2-3 sedmice. Kako će biti isplaćena stipendija, to će vam objasniti kada dođete na inostranu instituciju. Na početku vaše mobilnosti se očekuje da ćete imati troškove koji će tražiti da budu odmah/unaprijed pokriveni (npr. najčešće je to smještaj, prevoz po gradu, hrana i piće, isl.) te je potrebno pripremiti sumu koja će moći pokriti te iznose. Vi ne plaćate školarinu, ali manji iznosi za registraciju za ispit, članstvo u biblioteci i ostale studentske aktivnosti mogu biti traženi od vas da platite.

Organizacija putovanja

Provjerite opcije putovanja do vaše Erasmus destinacije. Najčešće je to avion, ali vodite računa da nakon slijetanja u zemlju domaćina često trebate nastaviti dalje putovanje do mjesta u kojem ćete boraviti. Dakle vrste prevoza koje ćete koristiti su avion, autobus, voz, pa čak i brod u nekim slučajevima. Ukoliko se odlučite na tzv. *green travel* (korištenje prevoznih sredstava koji ne zagađuju planetu) moguće je dobiti dodatne iznose na pomenute putne troškove. Dostupnost ove opcije treba provjeriti sa inostranom institucijom domaćinom. Nakon što dobijete potvrdu o datumima mobilnosti (odnosno kada trebate biti inostranstvu) i dobijete odobrenje od institucije domaćina da možete kupiti karte, možete krenuti u planiranje i *bukiranje* putnih karata. Naš prijedlog je da (ukoliko je moguće) uzimate opcije sa refundiranjem do određenog datuma u slučaju otkazivanja. Erasmus stipendija pokriva i putne troškove do određenog iznosa (više o tome je objašnjeno ispod) a koji će vam biti refundirani prilikom isplate prvog dijela stipendije. Naša preporuka je da istražite više opcija i putanja koje su vam dostupne, ne samo avionski prevoz, nego i prevoz od aerodroma do vašeg smještaja, te vozni red (naročito bitno ako dolazite kasno navečer). Istražite i gradski saobraćaj (autobuse, metro, tramvaje) te opcije karata (dnevni, mjesečni).

Smještaj

Tokom trajanja vaše mobilnosti potrebno je obezbijediti smještaj u kojem ćete boraviti. Inostrane institucije vam mogu poslati svoju ponudu smještaja, no moguće je da ćete smještaj

morati tražiti sami u vlastitom aranžmanu. Da bi pronašli odgovarajući smještaj možete uraditi sljedeće:

- ako nije spomenuto u prvom emailu od njih, možete provjeriti da li ta inostrana institucija ima studentske domove koji su prilagođeni studentskim potrebama i znatno jeftiniji u odnosu na smještaj u privatnom aranžmanu;
- možete pronaći privatni smještaj prije dolaska u inostranu zemlju. Ovo često može biti rizično, jer uglavnom tražite informacije online, te ponuda na slikama u oglasu ne mora nužno odgovarati stvarnoj situaciji. Zbog toga, u ovom slučaju preporučujemo da pitate njihov ured za međunarodnu saradnju (odnosno kontakt osobu) za prijedlog gdje da tražite smještaj, ili da kontaktirate studentske organizacije te institucije (npr. ESN) koji vam može pomoći oko smještaja.
- jedna od oficijelnih stranica za studentske smještaje je www.erasmusu.com koji služi kao pretraživač smještaja za Erasmus mobilnosti širom Evrope;
- mnogi studenti idu na „neviđeno“ u inostranu zemlju, tako što rezervišu smještaj na par dana u hotelu/hostelu ili privatnom smještaju te na licu mjesta traže odgovarajući smještaj.

Troškove smještaja plaćate iz Erasmus stipendije koju dobijate od inostrane institucije.

Balkan Connect

S obzirom da niste jedini studenti iz Sarajeva, ni iz Bosne i Hercegovine, pa ni iz regiona koji idu na razmjenu, vrlo često nam kažete da ste upoznali mnoge studente iz istog grada, zemlje ili regiona. Na osnovu informacija prethodnih generacija i iskazane potrebe, kreirana je posebna Facebook grupa za upoznavanje sa studentima iz zemlje i regiona (u pretraživač Facebooka samo ukucajte **Balkan Connect**). Pridružite se grupi i upoznajte osobe koje će vam možda biti blizu i koje vam možda mogu pomoći u mnogim informacijama o organizaciji puta, smještaja i studiranja.

UNSA i BiH ambasadori

Dobivši priliku da idete na Erasmus razmjenu, vi postajete naši ambasadori, predstavljate svoj matični univerzitet, ali i svoju zemlju. Vrlo često ćete biti u prilici da predstavljate odakle dolazite, te vam nudimo par savjeta kako da se što bolje pripremite:

- ponesite **bh. zastavu** jer ćete imati priliku da u mnogim druženjima predstavljate svoju zemlju;
- naučite pripremati **tradicionalna jela** jer (pored toga što je dobro „hraniti se zdravo“) vrlo često se organizuju mnoga međunarodna druženja na kojima se predstavlja inostrana kuhinja. Ovo je prilika da probate mnoga međunarodna jela sa kojima se niste susretali, ali također da i drugi probaju našu bogatu i ukusnu bh. kuhinju.
- ukoliko budete u prilici da **predstavljate svoj univerzitet**, ne brinite, i tu smo vam pripremili informacije – kreirana je posebna web stranica za inostrane studente (i osoblje) o našem univerzitetu sa svim potrebnim informacijama koje im mogu biti od značaja, slike i videa o UNSA i BiH – na engleskom jeziku. Na istoj web stranici je dostupna i posebna prezentacija koju možete koristiti za predstavljanje univerziteta. Link za web stranicu je www.international.unsa.ba/eng.

Vodite „evidenciju“ o sebi

Prije odlaska na mobilnost napravite listu stvari koje poznajete (ili ne): npr. broj stranih jezika koji govorite, broj jela koji znate napraviti, broj zemalja u kojima ste bili, broj sportova kojima

se bavite, i slične aktivnosti. Sačuvajte tu listu i, pred kraj vaše inostrane mobilnosti, otvorite je i ažurirajte je sa novim informacijama te uporedite sa prvim brojevima/zapisima. Sigurno ćete se pozitivno iznenaditi jer Erasmus donosi nova iskustva i usavršava vas u svakom pogledu.

U TOKU MOBILNOSTI

Budite u kontaktu sa svojimima

Iako su pred vama nova iskustva i novi ljudi, ne zaboravite na drage osobe koje su ostali u vašoj zemlji. Javite im se da ste stigli i obavještavajte o vašim aktivnostima i uspjesima. Oni vam često mogu biti i podrška, jer udaljenost od vlastite zemlje nekad može stvoriti i nostalgiju te je razgovor sa prisnim ljudima uvijek bitan. Koristite modernu tehnologiju da sve svoje doživljaje spremite u elektronskoj formi, čuvate sa sebe ili podijelite sa drugima.

Ured za međunarodnu saradnju/Erasmus ured

Nakon dolaska, ukoliko niste dobili informaciju kada trebate da dođete do njih, javite se inostranom uredu da ste stigli i dogovorite termin za susret s njima. Ponesite sve dokumente koje imate (uključujući i pasoš) kako bi vas mogli evidentirati i oficijelno započeti vašu mobilnost, kao i proceduru isplate stipendije.

Otvaranje računa

Ukoliko nije drugačije određena isplata (ovo svakako treba da vam potvrde iz inostranog ureda), potrebno je da otvorite račun u inostranoj banci preko koje će vam ići isplata stipendije. Ponesite pasoš kao i potvrdu o mobilnosti i Erasmus stipendiji, jer će to biti neki od dokumenata koji će vam tražiti. Ne otvarajte račun prije nego posjetite ured za međunarodnu saradnju, jer vrlo često univerziteti imaju partnerske banke sa kojima saraduju.

Erasmus stipendija

Kao što vam je poznato, vaša međunarodna mobilnost podrazumijeva i finansijsku podršku koja podrazumijeva mjesečnu stipendiju za **troškove života** i **putne troškove**. Iznos stipendije zavisi od zemlje u koju idete i udaljenosti inostrane institucije od Sarajeva. Evropska komisija je definisala tri grupe zemalja prema troškovima života prema kojima je određen i mjesečni iznos:

Grupa	Zemlje	Iznos
<i>Visoki troškovi života</i>	Danska, Finska, Island, Irska, Lihtenštajn, Luksemburg, Norveška, Švedska	900 EUR
<i>Srednji troškovi života</i>	Austrija, Belgija, Francuska, Grčka, Italija, Kipar, Malta, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Španija	850 EUR
<i>Niski troškovi života</i>	Bugarska, Češka Republika, Estonija, Hrvatska, Latvija, Litvanija, Mađarska, Poljska, Rumunija, Sjeverna Makedonija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Turska	800 EUR

Pored mjesečne stipendije (koja se računa prema broju dana u mjesecu), finansijska podrška uključuje i putne troškove koji se računaju na osnovu udaljenosti Sarajeva (u kojem je vaš

matični univerzitet) od mjesta (grada) u kojem se nalazi inostrana institucija. Ta udaljenost se računa preko oficijelne računice tzv. „Erasmus distance calculator-a“ koji je dostupan na linku: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/resources-and-tools/distance-calculator>. Na osnovu udaljenosti i tabele ispod, izračunata je finansijska podrška za vaše putne troškove (napomena: ovo je jednokratni iznos za oba smjera, bez obzira na stvarni iznos cijene):

Udaljenost	Iznos
10-99 km	20 EUR
100-499 km	180 EUR
500-1999 km	275 EUR
2000-2999 km	360 EUR

Dakle, sabiranjem ovih stavki (mjesečne stipendije i putnih troškova), vaša mobilnost može imati finansijsku podršku u iznosu od **3.500 do 5.000 EUR** zavisno od destinacije u koju idete i broja mjeseci koji boravite (najčešće 3-5 mjeseci). **Napomena:** mjesečna stipendija se računa tako što se taj mjesečni iznos podijeli na broj dana u mjesecu i vi ustvari dobijate dnevnicu tokom vašeg boravka. Npr. ukoliko je vaša mobilnost traje od 01.01. do 10.05. vaša stipendija će se računati za 4 mjeseca + 10 dnevnica, a ne za pet mjeseci.

Izmjena ugovora o učenju

U ugovoru o učenju, imate naslove **before mobility**, **during mobility** i **after mobility**. *Before* je onaj prvi dio koji ste ispunjavali prije odlaska na mobilnost (podaci o vama, matičnoj instituciji, predmete koje ćete slušati i predmete koji će vam biti priznati). Može se desiti situacija da odabrani predmet (ili više njih) nije više dostupan ili je nastala nemogućnost njegovog izvođenja na inostranoj instituciji domaćinu. U tom slučaju potrebno je uraditi izmjene u ugovoru o učenju (dio koji se odnosi na *During mobility*) gdje unosite predmet/e koji se briše i novi predmet koji ga zamjenjuje. Sve izmjene u toku mobilnosti koje se tiču nastave **morate prethodno dogovoriti** i odobriti sa matičnom institucijom (prodekanom) i institucijom domaćinom (koordinatorom). Iako nema opcije za potpis koordinatora, bilo bi dobro da se pored ili ispod tabele potpišu institucija domaćin i matična institucija. **Nemojte sami mijenjati ugovor niti brisati/unositi predmete.** Propuštanjem prijavljivanja novog predmeta, odnosno zamjene predmeta rizikujete da vam prepis ocijena (kojeg dobijate na kraju) ne sadrži rezultate koje ste ostvarili tokom vaše mobilnosti što može onemogućiti priznavanje ostvarenih rezultata na matičnoj instituciji.

Grant Agreement

Grant agreement je sporazum kojim se reguliše vaša stipendija, a koji se zaključuje između vas i inostrane institucije domaćina. Iako se potpisuje uživo po dolasku na mobilnost, moguće je da ćete ga dobiti u elektronskoj formi kako biste ispunili potrebne podatke. U njemu su definisani uslovi, prava i obaveze za vašu mobilnost, kao i iznos koji će vam biti plaćen. Veoma je bitno da pravilno unesete tražene podatke, kao i da provjerite unaprijed unijete podatke o vama, vašoj matičnoj instituciji i datumima boravka. Ovaj ugovor potpisujete vi (nije potreban potpis sa matične institucije).

Nastava i ispiti

Vaša obaveza kao Erasmus studenta je da idete na nastavu i učestvujete u akademskim aktivnostima, te da izađete na ispite. Zapamtite da sami ne možete donositi odluke o bilo kakvoj

promjeni nastave ili o ne izlasku na ispit jer ste sami procijenili da vam taj predmet ne treba ili je težak za pratiti. U slučaju poteškoća sa predmetnim profesorom, nemogućnosti praćenja nastave, nemogućnosti izlaska na ispit i ostali problemi koji se mogu javiti, konsultujte se sa inostranim uredom - oni će vam pomoći! **Svako nepoštivanje pravila Erasmus+ programa, odnosno ne ispunjavanja aktivnosti zbog kojih ste tu i zbog kojih vam je plaćeno može dovesti do suspenzije mobilnosti i potraživanja odnosno vraćanja finansijskih sredstava koje ste primili.**

Boravak

Potrebno je da vašu mobilnost provodite na inostranoj instituciji domaćinu. Iako ćete imati prilika da turistički putujete širom zemlje, kao i širom Evrope, vi ste tu na međunarodnoj razmjeni za koju primete finansijsku podršku i očekuje se da vam je ispunjavanje obaveza prema instituciji na prvom mjestu. Svako neopravdano izostajanje sa nastave i ne ispunjavanje nastavnih obaveza, odnosno nepoštivanje obaveza prema inostranoj instituciji može dovesti do re-evaluacije vaše mobilnosti, njenog suspendovanja kao i vraćanje primljenih finansijskih sredstava.

Vannastavne aktivnosti

Pored nastavnih obaveza, Erasmus vam daje priliku da upoznate međunarodni svijet oko vas, počev od vaših cimera, kolega i kolegica na instituciji, do raznih prijatelja preko različitih studentskih organizacija. Vi niste jedini međunarodni student – vi ste jedan od stotine, ako ne i hiljade i upravo te organizacije (kao što je ESN) organizuje različite aktivnosti kao što su međunarodne večere, karaoke, humanitarne aktivnosti, putovanja i druženja onemogućavajući da se osjećate usamljeno. Koristite prilike koje se nude (izleti, druženja, zabave), putujte, usavršavajte inostrane jezike jer ovo Erasmus iskustvo vas gradi i unaprijeđuje za budućnost koja vas čeka nakon studija. Naravno, ne zaboravite i vaše nastavne obaveze.

Evidentirajte vaš Erasmus

Ovo je iskustvo koje se dešava jednom u životu (a možda i više puta ako ste te sreće) te je bitno da svaki vaš korak bude zabilježen. Naša Služba je uvijek sretna kada dobije informaciju o vama u obliku slike, videa, razglednice ili intervjua. Vaša iskustva rado prenosimo dalje i na taj način ohrabrujemo nove generacije da se prijave na Erasmus. Zato, javljate se i šaljite nam slike i videa.

NAKON POVRATKA SA MOBILNOSTI

Prije povratka

Prije povratka u BiH, provjerite sa inostranim uredom da ste ispunili sve obaveze, potpisali potrebne dokumente i samim time oficijelno završili prvu fazu vaše stipendije. Nemojte propustiti da budete u kontaktu sa njima, jer samo oni mogu da vam potvrde završetak mobilnosti, te je veoma bitno da ste s njima u kontaktu.

Nastavak studija na UNSA

Nakon završene mobilnosti u inostranstvu, vraćate se na matični univerzitet (UNSA) i nastavljate studij prema postojećem studijskom programu. Svoj povratak evidentirate tako što se javite odgovornoj osobi (prodekanu) i obavite potrebne aktivnosti koje se odnose na nesmetano praćenje nastave (upis semestra, itd.).

Priznavanje ostvarenih rezultata

Nakon povratka, potrebno je pokrenuti proceduru priznavanja ostvarenih rezultata, a na osnovu potpisanog ugovora o učenju i primljenog prepisa ocjena iz inostranstva. Zavisno od procedure na svakoj od članica UNSA, u obavezi ste pokrenuti ovaj proces jer prema članu **11. i 12. Pravidnika o mobilnosti UNSA**, matična institucija dužna je studentu priznati ostvarena postignuća u skladu sa ugovorom o učenju. Na koji način će biti priznati, zavisi od poklapanja nastavnog plana i programa inostranog predmeta sa predmetima koje imate na UNSA. Vodite računa da položeni inostrani predmeti koji sadržajem ne odgovaraju predmetima koje imate na UNSA ne zamjenjuju obavezu da iste polažete nakon vašeg povratka. **U slučaju da procedura priznavanja nije pokrenuta, inostrana institucija domaćin može tražiti povrat djelimične ili potpune stipendije.** Traženi dokaz o priznatim rezultatima može biti u obliku:

1. **Prepisa ocjena** gdje se vidi lista predmeta iz inostranstva (ovo ukoliko je priznavanje izvršeno kao zamjena za određene predmete) ili
2. Potvrde „**After the mobility**“ (sastavni dio Ugovora o učenju) gdje se navode priznati predmeti na UNSA i bodovi, a koje potpisuje odgovorni prodekan/esa ili
3. **Dodatka diplomi** – ukoliko ste završili studij, u dodatku diplomi postoji posebna rubrika u kojoj će se navesti vaša inostrana mobilnost i ostvareni rezultati.

Ispunjavanje online upitnika

Nakon povratka dobiti ćete online upitnike (putem emaila) koji ste u obavezi ispuniti, a u kojem iznosite svoja zapažanja, iskustva i ocjenjujete vašu mobilnost na inostranoj instituciji. Nekad ovaj link za ovaj upitnik može otići u *spam/junk* vašeg inboxa, pa svakako redovno provjeravajte i te foldere.

Uključite se u lokalna i regionalna udruženja

Vaša Erasmus avantura ne treba završiti vašim dolaskom kući. Postanite članovi lokalnih i regionalnih udruženja i pridružite se različitim aktivnostima koji često nude obuke, druženja i putovanja:

- Erasmus Student Network - <https://www.esn.org/>
- Western Balkans Alumni Association - <https://www.western-balkans-alumni.eu/>

Pošaljite nam svoje iskustvo

Naša Služba redovno ažurira informacije o Erasmusu, no velika podrška promociji novim generacijama su vaše personalne priče i iskustva sa razmjene. Nekad je vaše pozitivno iskustvo, priča, doživljaj, organizacija putovanja, kao i slike dovoljan razlog da se neko prijavi na novi konkurs. Zbog toga, vaše iskustvo, par rečenica i par slika bogato doprinose našoj neumornoj i konstantnoj promociji i implementaciji programa Erasmus. Sva Erasmus iskustva objavljujemo na web stranici <https://international.unsa.ba/iskustva-sa-mobilnosti/>.

Ponovna prijava za Erasmus

Vrlo često studenti koji su se vratili sa razmjene žele ponovo na razmjenu. Erasmus program dopušta odlazak na dvije jednosemestralne razmjene u toku jednog ciklusa studija (maksimalno 10-12 mjeseci). Tako da ako je ovo bila vaša prva jednosemestralna razmjena, vi se možete prijaviti ponovo. Pored standardnih dokumenata koji se traže u konkursu, studenti koji se prijavljuju ponovo moraju dostaviti dokaz o otpočetoj ili završenoj proceduri priznavanja rezultata sa prethodne mobilnosti. **Napomena:** Erasmus program podržava davanje mogućnosti svim studentima da idu na razmjenu, tako da u slučaju da, pored vaše, imamo

prijave studenata koji bi išli prvi put, tom studentu/ici se daje prednost. Nije nemoguće otići ponovo na razmjenu, ali ovo pravilo moramo ispoštovati. Uvijek se možete javiti Službi za međunarodnu saradnju UNSA za savjet gdje i kada se prijaviti.